

JOAN F. MIRA

“El cas és que els que ara s’anomenen ‘zapatistas’ no van pels camins a cavall i amb barret d’ala ampla cridant ‘tierra y libertad’ com Emiliano Zapata (‘y el gobierno se reía/ cuando lo iban a enterrar’), sinó exigint, amb tota justícia històrica, els drets col·lectius de les cinquanta-set ètnies de Mèxic.”

Indígenes, identitat

Explica la premsa i la televisió que el *subcomandante Marcos*, amb màscara, gorra, indumentària militar i pipa, va dir els noms de les cinquanta-set ètnies de Mèxic, per les quals predicava el seu líric sermó a la plaça del Zócalo de Mèxic. El Zócalo és una de les places més belles del món, i al centre oneja una immensa bandera nacional, venerada pels mexicans que la saluden amb compunció en qualsevol hora del dia, i que cada vesprada és objecte d’una litúrgia amb soldats rigorosament entrenats que la baixen, l’enrotllen i la retiren amb gran solemnitat, mentre una multitud de ciutadans patriotes contemplen l’escena amb la mà sobre el pit. És un espectacle exemplar, impensable (?) a la plaza de Espana de Madrid amb la bandera espanyola o a la plaça de Catalunya amb la bandera catalana. Allà doncs, sobre la tolerant i colonial façana del palau presidencial (no sé si el president Fox s’ho mirava d’amagat per una finestra; sí que sabem que els turistes humanitaris i privilegiats, alguns periodistes i algun il·lustre escriptor ocupaven finestres i balcons que arribaven a costar prop de mil dòlars, només pel gust de mirar), el magnífic Marcos declarà que els indis eren el motiu i el motor del seu combat mediàtic, de l’exèrcit zapatista, i de l’excursió a la capital, protegits per la policia del govern. No pensen vostès que jo tinc cap prevenció contra el *subcomandante*. Al contrari, crec que és un geni dels anys que vivim, un exemple d’habilitat prodigiosa: el trobe tan reconfortant –mentre no es demostre el contrari, cosa perfectament possible, vist l’ego tan inflat del personatge– com desagradables em resulten bona part dels “turistes revolucionaris” i altres paràsits afegits. Turistes que no he vist presents mai en tantes parts del món on les injustícies són encara més visibles i més dures que les que han de patir els indis mexicans. Començant, sense eixir de Mèxic DF, pels quinze o vint milions de miserables, indis o no indis, que habiten els terribles suburbis de la capital, i dels quals cap comandant o subcomandant, i cap escriptor famós, no s’ha fet portaveu, abanderat o representant davant dels micròfons i les càmeres.

El cas és que els que ara s’anomenen *zapatistas* no van pels camins a cavall i amb barret d’ala ampla cridant “*tierra y libertad*” com Emiliano Zapata (“*y el gobierno se reía/ cuando lo iban a enterrar*”), sinó exigint, amb tota justícia històrica, els drets col·lectius de les cinquanta-set ètnies de Mèxic. El dret dels indígenes a ser allò que són, a l’autonomia cultural, al respecte a la seua dignitat de zacateca, huasteca, totonaca, mixé, zoque, cakchiquel, chol, chorti, maia o chontal. És a dir a la seua identitat, aquesta paraula que a l’Europa occidental és ara tan perseguida... per aquells que la tenen sòlidament assegurada per l’estat. La singularitat dels indígenes, afirmen les notes de premsa, era la reclamació substancial dels congregats al Zócalo: “Guadalupe Espino Palma, tarahumara de Chihuahua, va admetre que s’havia unit als actes ‘perquè vam sentir soroll que anaven a reconèixer els drets dels pobles indis, i ja portem molt de temps sentint això’”. Els drets dels pobles, deia la bona senyora: aquells drets, justament, que segons tants periodistes, intel·lectuals i polítics espanyols, no són realment drets, ja que, segons la seua doctrina, els drets només poden ser individuals. Cada cas és cada cas i cada cosa és cada cosa, i la injustícia patida pels tarahumara o els mixe no és la mateixa que han patit els catalans o els bascos: d’acord. Però és ben curiós que la identitat, la singularitat i els drets dels pobles, a una vora de l’Atlàntic mereixen l’aclamació televisiva universal i l’amor dels intel·lectuals progressistes, i a l’altra vora només desperten suspicàcia o menyspreu. Demà mateix em compraré un passamuntanyes i una pipa.